בסוד שיח

שאול שיף

הקושיות שלפני "מה נשתנה"

השעות במחצבתו של הטוען, הרב אלימלך בר־שאול זצ"ל, בתקופת לימודיי בישיבת "כרם ביבנה", הסבו לי עונג רב. הוא היה פתוח לכל השאלות ובמהלכתן כי נתן דעתי לנתוס כל שיחה למסלול הנורמלי הצפוי, בלי חוצרים הל כתיים.

באחת הפגישות עמו סיפר על עצמו שגב גם אליו להתייעצות אם למכור את הסוס או לא. "שאלתי אותו על גיל הסוס, כשר הסיבר לת שלו, שוויו בכסף, מחירו של הסוס החדש וכיו"ב. כשהלך העגלון, נשאלתי בבדיחותא מאימתי הפכתי מורה פוסקני. השיב לחם הרב בר־שאול: "עשיתי מאמץ לחבין גם בסיבו של סוס. עכשיו העגלון יודע שהוא יכול לשאול אותי בכל נושא ולא אלעג עליו, ושמא כך ישאל אותי גם בנושא הלכתי שכרת ולאורים חמורים תלויים בו, וגו הדעות שוקוקישתי לסוס וחוכמו יהיו שוחים כל הון שבעולם".

נזכרתי בדבריו אלה של הרב בר־שאול זצ"ל כאשר עיינתי בספר "דחלה ומשקה - תשובות ממרן רבנו האון הגדול, רבי חיים קניבסקי שליט"א לפי סדר ארבעת חלקי השר לחן ערוך ועניינים שונים". הספר, פרי מאסף של הרב אברהם חיים שצ'יגל, כולל שאלות שאיש לא היה מאמין כי מעסיקים בהן את שר התורה. ובכל זאת הגר"ח קניבסקי שליט"א ענה להלם, בקיצור נמרץ, אבל ענה גם לשאר לה הזדווה ביותר. הנה מקבץ של כמה מן השא לות. ולזכות השואלים ייאמר כי מבקשים הם דעת תורה בכל תנועת אצבע הפוי.

שאלה: קי"ל (שו"ע סימן ב' סעיף ו') שאי סור ללכת ד' אמות בלי כיסוי ראש, ומה הדין כשעומד במקומו, וקופץ לגובה ד' אמות. (וראינו אדם שעשה זאת על־ידי שהתחבר לק פיצים לגובה). האם נחשב כהליכה ד' אמות.

תשובה: לא.

שאלה: אדם שאין לו כיסוי, ויש כיסה רחר קה ממנו. יש לו ב' אפשרויות, או ללכת ד' אמות לקחת הכיסה, או לשלוח אחר שיביאה לו. מה עדיף האם שילך בעצמו ועלילה זה יקח הכישה יותר מהר, או האם שיביא לו אחר, אפילו שיקח יותר זמן.

תשובה: אין לילך ד' אמות וישים בינתיים יד על הראש.

שאלה: הנמצא בבית ואין אחר עמו בבית, האם כשנמצא בבית הכסא צריך למטר הולת.

תשובה: סוב למטר.

שאלה: האם מותר לדבר בסלולרי בשירו תים בשלא עושה צרכיו.

תשובה: סוב ליזהר.

שאלה: האם מותר לבשת סלולרי שמצל צל באמצע שמונה עשרה, או לא.

תשובה: אם מפריע את התפילה מותר לכ בותו.

שאלה: רבינו סומך עצמו על הסמגיד בא מירת קדושה, האם יש ללמוד מזה לשאר העו לם.

תשובה: במקומות שיש מקום להקל אני מקל כעת.

שאלה: האם צריך להגיד "יישר כח" לכותי נים אחרי ברכת כוהנים, שמצד אחד קיבלנו ברכה מהם, ומצד שני, הם חייבים בכך ועושים חיובם.

תשובה: אינו חייב.

שאלה: יהנה שנכנסה לבית הכנסת ומס הוא בזיון הצריך להתציאה.

תשובה: לא שמענו.

שאלה: האם שנכנס לבית הכנסת, האם הוא בזיון הצריך להוציאו מחמת מיזוה שאינו מחזר.

תשובה: אין דין כזה אבל ראוי להוציאה שלא תטריח.

שאלה: האם מותר לגרד ידו באוזן קודש.

תשובה: אין לעשות כן.

שאלה: האם יש דין נתינת אוכל לחולעי משי לפני שאוכל סעודתו כמו בהמות יער פונן.

תשובה: מסתמא נהגו.

שאלה: כשיש לפניו מיס מלאה וכוס חצ ריקה, האם צריך לברך על הכוס המלאה, שהו מעלה לברכה או לא.

תשובה: כן.

שאלה: היום מצוי לקנות לחם פרוס. האם כדאי להשתדל לקנות שלם בשביל ברכה על שלם.

תשובה: אולי.

שאלה: כשאוזו באמצע ברכת המזון ומר גיש שנתקע לו איזהו מאכל בין השיניים ומפ ריע לו, האם מותר להתעסק עם הלשון להוציא את המאכל ההוא כדי שתתישב דעתו.

תשובה: מותר.

שאלה: ידוע בשם מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל שזמירות שבת, בבוקר להשי ריש ירא שמיים בילדים. האם בשביל כך צריך להאריך בזמירות.

תשובה: אין חייב להאריך.

שאלה: (קשור לדיני איסור השתטחות על רצפת אבנים) בזמננו שעולים לירח, אם יאסר שם ריצפת אבנים או לא.

תשובה: אולי.

שאלה: המזיק לחברו נעל אחת וחייבר צריך לקנות זוג נעליים כי אין להשיג נעל אחת - כמה ישלם המזיק. דמי שתי נעלים או דמי נעל אחת. (האם הוי גרמא על הנעל השני או שזהו בכלל ההיזק.

תשובה: זו שאלה ישנה.

שאלה: השואלה פקס לחברו בסעות והפסי דו דפים ודיו האם ישלם. וכן נסתפקו שיש מצרעות (רת"ל) שמפעילים עם שירות טלפון פצצה, העושה כן הזיק האם חייב לשלם.

תשובה: יתבן.

שאלה: בגמרא בנידה מבואר שעיניים של דגים אינם כשל אדם, יצריך עיון, שהרי עיניהן ראות שכן דומות לעיני אדם.

תשובה: יש שינויים

שאלה: התותר וידים ושם על פרוסת הלחם, האם עקל מצד שספל ללחם, ואמר שאין חשש של מביא לשכרות. (ואינו בכלל מאמר חז"ל הרגיל בזיתים משכח תלמודו).

תשובה: לא.

וכתב המחבר בהקדמה:

"קודם שהכאתי הספר לבית הדפוס, נכנס תי אל הקדוש פנימה, להראות החיבור קמיה מרן שליט"א, ואמר לי מרן שליט"א שנותן הס כמתו להדפסת הספר, אך שאציין, שאין למסקן על התשובות הלכה למעשה".

קמחא דפסחא

כשקבע הרה"ק רבי שלמה ליב מלענטשנא זצ"ל את משכנו בלענטשנא, לא הכירו בו בתחילה, אלא מתי מעט. בהם אברך ושמו רבי בעריל ריינצעס. בפרוס הפסח ביקש הרבי לחלק מעות חטים, אך האיש ושרם התפרסם שמו לא יכול היה לאסוף כספים רבים. פנה אל רבי בעריל, ושאלה: "אמור נא, בכמה מסתכם רכושך?"

חשב האברך, וענה: "כל הוני מסתכם בשלושים ושישה רובלים", שהיו סכום נכבד.

אמר לו הצדיק: "תן לי את שלושים הרובלים, ועשה את הפסח בשישה!"

ענה: "הואיל וזה כל הוני, חיב אני להחלק באשה?"

הסכים עמו הצדיק. שאל, והאשה אמרה: "הלא צדיק הוא, יודע שזה כל רכושנו. ובכל זאת בקשו. עלינו אפוא לתיתו!"

הביא האברך את הכסף. והרבי חלקו לצדקה. בששה הרובלים שנותרו לו עשר רבי בעריל את הקמח בחוזקה, אך לאחריו נותר בלא פרושה.

נקרא אל הצדיק, שאמר לה: "שמעתי שהבעל לכאן נדוד חיילים, לעירוב אימונים בסביבה. הם מקימים עמה את המחנה. לך אל מפקדם, והצע עצמך כספק "מזון".

התיצב בפני המפקד שרשם את שמו, ואמר: "איני הראשון. רבים כבר הציעו עצמם. האם מזהר אתה בתבואה, יש לך תנות ויקות או אסליות?

הדוה שאינו סודר באחד מאלו, והבין שהאחרים מועדפים על פניו. ואכן, המפקד שלח אל האחרים שהביאו סוחורותיהם. אבל תבואתם היתה מתולעת, היריעות יקובים והבשר מבאיש. החליט המפקד לנסות את האברך. מיהר רבי בעריל וקנה בכל הנדרש. שלח למחנה, והיתה התבואה מובחרת, היריעות נאים והבשר טרי וטעים! הוסיף המפקד והזמיני רכוש. ורחזרו נדלו מיום ליום.

באו הסוחרים אל המפקד, וקבלו: "הלא קונה הוא סחורתנו ומוסיף עליה את ריוחיו. מדוע תודקק לתיוכו אם יכול אתה לקנות אצלנו ישירות?"

התלבט המפקד. קרא לרבי בעריל ואמר לו: "שמעני נא, מעניתיהם צדקות. אם לא תר יול את הסחורים, אצטרך לרכוש מהם?"

ענה: "תן לי שהות לחשוב בדבר". אך מה לו לחשוב, הצדיק שלחו והצדיק יחליט. פנה אל הרבי וסיפר על הדיישת המפקד.

הודה הצדיק: "חזוך אלוה אמור לו. שאינך מודיל ולו בפרוטה!"

שב ואמר, והמפקד הדיעו שבבעיר רב יחדל לקנות אצלו. הזמיני אצל הסוחרים, והנה התבואה שוב מתולעת, היריעות שוב רקובים. דיבשר שוב מבאיש. חזר המפקד להזמין אצל רבי בעריל, והכל שב לתקנו...

נועדו הסוחרים, ועלו לרבי בעריל. הציעו לו עסקה: אם ישתף אותם ברוחיו, יפסיקו להתחרות בו ולהטיית את המפקד.

אמר להם: "יש לי רבי, אועץ בר".

בא לפני הצדיק, וסיפר שהסוחרים מציעים להסתפק באחוז ועזם, ולהשלים עמו.

קרא הצדיק: "מה להם ולו? אין להם שום שיכות לנדיב הזה, לא הבאתיו לכאן אלא עבר רך!"...

נותר רבי בעריל הספק הבלעדי. היה עשר עושר רב.

(ברכי כשולשת)

נדונים על ה"פייג"

באו הנדיעון להרה"ק רבי אב. הם מפוריסוב זצ"ל, שנכשלה מגבינת מעות החטי לפסח. הודה לכנס את בני העיר, ודיבר לפניהם. אמר: "יידיעים אתם מדיק קדיה מגבית זו מעות חטים, ולא מעות מצה"? משום שכל הציות באו בעיני של חכא אדם הראשון, ופסח תג הגאולה. האם נוכה, יתקן בו חכא אדם הראשון ונוכה לגאולה השלמה. לימו ואת, קדיה המגבית 'מעות חטים', כדברי האומר (ברכות ט ע"א) שהפרי שאכל מכינו אדם הראשון, חיטה היה.

אך שמעתי, מורי ורבותי, שאתם סובבים כדעה שהיתה זו תאנה. שעל כן מראים אתם 'פייג' (תאנה, פיגי ל'אצבע משולשת') לנבאי הצדיקה...

אף אני אומר לכם: בפסח נדונים על התבואה (ראש השנה טז ע"א). אך ת' ששני, שבמדיה כבגד מדיה תהיו נדונים על ה'פייג'..."

נתנו אל לבם, ופקחו יהם...

(זכרונות יאבריהם)

מים שלנו

פעם הלך הרה"ק האבני נזר מסוכאטשוב זצ"ל לשאוב מים שלנו מן הנהר, והקדר היה נודא כל כך בתודש האביב עד שהיו צריכים לשבור את הקרח הקפוא בגרזן בכדי להגיע אל המים.

בדרכם חזורה, דיברו על כך. שמהעולם לא היה הנהר קפוא בעונה זו של השנה. נענה משה משו של הרב, רבי צבי יהודה מקאליש ר"ל, ואמר: אם תרצו, אספר לכם מדיק הקור הזה.

היטו אזן, וסיפר: בתחילת החודיה בא יהודי וסיפר לרבנו שיש לו שש בנות, ואין לו מעות להשיאן. להה שש מאות רובלים, והזדמן לו עיר גדול לכדיות עציו. דא עקא, אם יכדיות את העצים אין שם נהר בסמוך להשיטם כדי למוכרם. יש שם אגם גדול, אך אין לו מוצא לנהר הזה.

חקר הרבי: "אם כן, מה רצונך?"

אמר האיש: "חקרתי ונודע לי, שאגם יש קרי גדול ושלג רב, נראה האגם עם הפשרת השלגים ומימיו גדלים אל הנהר. לפיכך באתי לשאול, האם יהיה תודף קר ומושלג במיוחד"...

נבעיר הרבי הסמיה: "גם שאלת כאלו באים לשאלני? מניו לי לדעת איזה תודף יהיה?"

והיהודי עומד ומתנהן לעצה:...

מנה אלי הרבי ואמה: "נו, מה תאמר? האם יכול אני לומר מה תהיה כמות השלג?!"

עניתי: "לדעתי, יכול הרבי לומר. ריש לי ראיה לכך". חקר הרבי: "מה הראיה?"

ואמרתי: "ששואלים אותו, ולא אחר"... הפטיר הרבי: "טוב עשו החסידים, שהעמידוך כאן. עושה אתה יד אחת!" השעיו ראשו על ידיו ושהה כך רגעים אחדים, נשא ראשו ואמר לו: "לך וחכור את הי'ערי"

עתה יודעים אתם, מדוע היו צריכים לחצוב בקרח בדי לשאוב 'מים שלנו'!...

(אבירי תידעים)

(שרשי קודש' תברה של מטה)

schiffs@013.net.il

מחצרות אדמו"רים חסידים